

Podjatost inspekce?

V souvislosti s prováděním inspekci sociálních služeb se zřídka, ale přece, vyskytnou připomínky ze strany poskytovatelů sociálních služeb na adresu členů inspekčního týmu, když se zmiňují o jejich „podjatosti“ či „zaujatosti“ vůči poskytovateli. Přitom ona „podjatost“ je spatřována např. v tom, že inspektor mnohdy na samém začátku inspekce vyjadřuje svůj odsudek kvality sociální služby kontrolovaného zařízení, vyjadřuje se pohrdavě, zdůrazňuje svoji nadřazenost apod. Rád bych v tomto svém příspěvku objasnil pojem podjatost, jeho obsah a právní úpravu.

■ **Text: JUDr. Vladimír Hort,**
právník, lektor Institutu vzdělávání APSS

Podjatost ve své podstatě znamená nezpůsobilost k nestrannému a nezaujatému posuzování záležitostí jiných a rozhodování o nich, která je zapříčiněna objektivním poměrem k dané věci, zejména přímým zájmem na jejím výsledku či osobním vztahem k účastníkům řízení. Týká se především oprávněných úředních osob ve správním řízení, soudců, státních zástupců, ale i jiných povolání, a jejím důsledkem je vyloučení z dalšího působení v řízení, protože účelem je zajistit rovnost účastníků řízení, objektivitu tohoto řízení a nestrannost v rozhodnutí o věci.

Od 1. 1. 2015 provádí inspekce dle § 97 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen ZOSS), Ministerstvo práce a sociálních věcí. Předmětem inspekce je plnění povinností poskytovatelů sociálních služeb stanovených v § 88 a 89 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a kvalita poskytovaných sociálních služeb dle tzv. standardů kvality sociálních služeb uvedených v Příloze č. 2 k vyhlášce č. 505/2006 Sb.

Inspekci dle § 98 ZOSS provádí inspekční tým, alespoň jeden člen týmu musí být zaměstnancem státu zařazeným na MPSV (jde tedy také o výkon státní správy). Do týmu může být v zájmu zvýšení odbornosti inspekce přizván specializovaný odborník, který nesmí být podjatý vůči poskytovateli sociální služby, u kterého je inspekce prováděna. Inspekce je prováděna v rámci státní kontroly dle ustanovení § 98 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Státní kontrolu a její výkon upravuje zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád).

Kontrolní řád sice neobsahuje ustanovení řešící případnou podjatost kontrolora či inspektora, zcela nepochybně se zde však uplatní obecná úprava institutu podjatosti dle ustanovení § 14 správního řádu (zákon č. 500/2004 Sb.), který stanoví povinnost každé osoby bezprostředně se podílející na výkonu pravomoci správního orgánu (tj. povinnost každé úřední osoby, tedy i člena inspekčního týmu) oznamovat skutečnosti, které by mohly nasvědčovat jeho podjatosti při výkonu pravomoci, a na dru-

hé straně může kontrolovaná osoba vznášet námitku podjatosti kontrolora či inspektora kdykoliv v průběhu kontroly, a to jakmile se o ní dozví. Bezodkladnost je podmínkou úspěšné námitky podjatosti, neboť § 14 odst. 2 správního řádu stanoví, že k námitce se nepřihlédne, pokud účastník řízení o důvodu vyloučení prokazatelně věděl, ale bez zbytečného odkladu námitku neuplatnil.

Podjatost se skládá ze dvou složek, jež musí být naplněny kumulativně. První složkou je poměr k věci, k účastníkům řízení nebo jejich zástupcům. Druhá složka představuje zájem úřední osoby na výsledku řízení, pro

který lze pochybovat o její nepodjatosti. Poměr i zájem je nutno prokázat. Na podjatost má upozornit sama úřední osoba (§ 14 odst. 3 správního řádu) nebo podjatost úřední osoby může namítat účastník řízení (§ 14 odst. 2 správního řádu). V obou případech o podjatosti rozhoduje představený, což je úřední osobě služebně nadřazený.

Kontrolovaná osoba musí v písemné námitce podjatosti vedle obecných náležitostí (tj. komu je námitka podjatosti adresována, kdo ji vznáší, které věci se týká a co sleduje, podpis a datum) uvádět, proti které úřední osobě (zde proti kterému členu inspekčního týmu) námitka směřuje, v čem spočívá pochybnost o její nepodjatosti, kdy se o možné podjatosti kontrolovaná osoba dozvěděla a kterými důkazy může být podjatost prokázána. Osoba vykonávající pravomoc správního úřadu je poté vyloučena ze všech úkonů v řízení, při jejichž provádění by mohla ovlivnit výsledek řízení, jestliže se zřetelem na její poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je důvodné pochybovat o její nepodjatosti.

Během provádění inspekce si úsudek o zařízení vytváří inspektor celostně na základě více skutečností ověřených z více zdrojů a nesklouzává k závěrům pouze na základě vyhodnocení formálních skutečností či izolovaných kritérií standardů kvality.

Jsem přesvědčen, že v úvodu popisovaném případě a jemu podobných nejde o „podjatost“ člena inspekčního týmu, ale o jeho nevhodné chování jako úřední osoby. MPSV v červenci 2008 zveřejnilo „Etický kodex inspektorů sociálních služeb“, který je přístupný na internetových stránkách ministerstva. Podle úvodní deklarace kodex představuje soubor principů, které se inspektoré sociálních služeb zavazují dodržovat, a poskytuje rámec k prosazování hodnot této profese a etickému chování. K dosahování cílů profese inspektorů kvality sociálních služeb je nutné, aby inspektoré plnili řadu předpokladů či základních principů. Zejména jde o tyto základní principy:

- Bezúhonnost: Inspektor při své práci jedná čestně a v souladu se svým svědomím.
- Objektivita: Inspektor musí k výkonu inspekce přistupovat objektivně a bez

předsudků, zaujatosti, střetu zájmů nebo vlivu jiných osob.

Během provádění inspekce si úsudek o zařízení vytváří inspektor celostně na základě více skutečností ověřených z více zdrojů a neskloňuje k závěrům pouze na základě vyhodnocení formálních skutečností či izolovaných kritérií standardů kvality.

Podle bodu 7 kodexu: „Vztah k pracovníkům a vedení, kde provádí inspekci“ inspektor „přistupuje k pracovníkům bez předpojatosti, s respektem, je schopen jim naslouchat a podpořit je v úsilí zvyšovat kvalitu sociálních služeb. Neprovádí inspekci v zařízení, u něhož vnímá výkon role inspektora jako střet zájmu. Za střet zájmů může být považováno např. předchozí odpovědnost za kontrolované zařízení, individuální podpora zařízení při zvyšování kvality sociálních služeb, konkurenční vztah k zařízení, předem vytvořený pozitivní či negativní postoj vůči inspektované službě.“

Správní řád v ustanovení § 4 odst. 1 definuje zásadu přístupu správního orgánu k dotčené osobě (někdy také nazývanou zásadou profesionality či zásadou zdvořilosti) takto: „Veřejná správa je službou veřejnosti. Každý, kdo plní úkoly vyplývající z působnos-

ti správního orgánu, má povinnost se k dotčeným osobám chovat zdvořile a podle možností jim vycházet vstříc.“ Pokud se tedy inspektor, ať již předem nebo v průběhu inspekce, podle názoru kontrolovaného poskytovatele sociální služby (dotčené osoby) dopouští nevhodného chování, které odporuje citovanému „Kodexu“ nebo zásadě zdvořilosti dle správního řádu, má možnost podat stížnost.

Řadu let upravovala podávání a vyřizování stížností vládní vyhláška č. 150/1958 Ú. l., o vyřizování stížností, oznámení a podnětů pracujících. Nebyla zveřejněna ve Sbírce zákonů a navíc se obsahově zčásti překrývala se zákonem

Bezodkladnost je podmínkou úspěšné námitky podjatosti, neboť § 14 odst. 2 správního řádu stanoví, že k námitce se nepřihlédne, pokud účastník řízení o důvodu vyloučení prokazatelně věděl, ale bez zbytečného odkladu námitku neuplatnil.

č. 85/1990 Sb., o právu petičním, což vzbuzovalo pochybnosti o její platnosti. Byla zrušena vládním nařízením č. 370/2005 Sb. k 1. lednu 2006. Stížnosti proti nevhodnému chování úředních osob nebo proti postupu správního orgánu jako celku upravuje ustanovení § 175 správního řádu. Stížnost lze podat písemně i ústně, a pokud ji nelze vyřídit ihned, musí být vyřízena zásadně do 60 dnů. Stěžovatel musí být o provedených opatřeních vyrozuměn. Pokud by stěžovatel s vyřízením nesouhlasil, může požádat nadřízený orgán o prošetření.

Závěr

1. V případě důvodné pochybnosti o podjatosti inspektora pro poměr k předmětu inspekce, zaměstnancům poskytovatele sociálních služeb a současně pro zájem o pozitivní či negativní výsledek inspekce může poskytovatel uplatnit námitku podjatosti postupem shora popsáním.

2. V případě nevhodného chování člena inspekčního týmu lze uplatnit stížnost (lze doporučit užití písemné formy) dle správního řádu. ■

INZERCE

SenseCar

Vozík, který dává péči smysl

Citlivá péče o člověka

- prostřednictvím SenseCar s nahřátou žínkou
- pro důkladnou očistu celého těla

Pečujeme smysluplně:

- namočíme žínky ve vodní lázni obohacené o tělový šampon
- vlhké žínky naskládáme volně do perforované nádoby
- nádobu vsuneme do nahřívací, napařovací skříňe
- na displeji nastavíme požadovanou teplotu a požadovaný čas prohřátí
- zásuvku s nahřátými žínkami přendáme na vozík

SenseCar dopraví vše k lůžku člověka

- udrží po dobu ošetrovatelské péče stálou teplotu žínky
- dokáže dodatečně zvlhčit žínky
- umožní používání i jednorázových žínek pro intimní hygienu
- odveze vše, co již nepotřebujeme - odkládací nádoba na použité žínky a prádlo a odpadkový koš
- umožňuje pečovateli skutečně asistovanou péči
- umožňuje pečovateli snadnou manipulaci přímo u lůžka
- tichost zajišťují velká, tlumená kolečka pro nerušený provoz

